

FREMTIDENS LANDBRUG ER NU

ALTERNATIVETS LANDBRUGSUDSPIL APRIL 2021.

Den accelererende klima-, natur- og biodiversitetskrise kalder på en afgørende omstilling af det danske landbrug. Med en holistisk og regenerativ tilgang skal vi producere anderledes og andre råvarer. Andre lande som Holland er allerede i gang, så hvis Danmark skal være med i første bølge af en bæredygtig omstilling af landbruget, hvor massive investeringer i plante-baseret fødevarer og klimavenlige produktionsformer er i fokus, er det ikke tid til at hænge i bremsen. Vi skal være klar med de ambitiøse visioner, for fremtidens landbrug er nu.

Danmark er et af verdens mest opdyrkede lande. Faktisk er over 60% af Danmarks areal landbrugsjord og godt 80% af det, er optaget af den animalske produktion. Derudover importerer Danmark årligt sojafoder fra afskovede arealer i Sydamerika på størrelse med Sjælland. Landbruget udgør knap 25 % af Danmarks samlede CO2 udledninger, 90% af dem stammer alene fra den animalske produktion. Ifølge FAOSTAT er Danmark det land i verden, som producerer flest kilo kød pr. indbygger (330 kg/pers.). Derudover spiser vi i gennemsnit tre gange så meget kød om ugen som de officielle kostråd anbefaler.

For Alternativet er et opgør med det industrialiserede og konventionelle landbrug helt afgørende. Vi skal ikke længere have grise, køer og kyllinger støvet sammen som produktenheder i fabrikker, udpine vores jorde og sprøjte dem til med giftstoffer. Vi skal omlægge til et regenererende landbrug med brug af bl.a. økologi, permakultur, biodynamik og vertical farming. Vi skal forstå at genopbygge jorden mens vi dyrker den, leve med naturen, ikke kun af den.

Næste alle verdens lande har skrevet under på Parisaftalen om at reducere vores samlede CO2-udledninger, så vi holder os under en 2 graders stigning. Ingen lande har lavet en konkret plan endnu, og globalt, er vi allerede steget 1 grad siden planen blev underskrevet i 2015. Derfor betyder det meget, hvad Danmark gør. Om vi rent faktisk er et foregangsland eller om nutidens børn vil arve en planet, der er blevet alvorligt nedbrudt og hvor store dele af jordens befolkning i stigende grad vil migrere og leve som reelle klimaflygtninge, skal vi gøre op med os selv nu.

En bæredygtig omstilling af landbruget er helt afgørende for fremtidens klima og fødevarer-sikkerhed. Heldigvis er der også et kæmpe omstillingspotentiale for det danske landbrug, men det kræver naturligvis politiske visioner og mod, og samarbejde med erhvervet.

Et studie publiceret i Nature af Springmann et al. (2018) vurderer, at det globale fødevarer-systems drivhusgasudledning i et business-as-usual scenarie, vil stige med omkring 90 % i 2050, og langt den største del af stigningen vil stamme fra husdyrproduktionen. Arealanvendelsen

ALTERNATIVET

forventes at stige med omkring 70%. Global fødevarerproduktion truer miljøet, klimastabilitet og økosystemets modstandsdygtighed, og udgør den største enkeltstående driver af klimaforandringerne. En radikal transformation af det globale fødevarer system er et presserende behov. Studiet peger samtidig på en række mulige reduktionstiltag og understreger, at der skal arbejdes med flere af virkemidlerne for at brødføde den stigende verdensbefolkning inden for de planetære grænser.

Vi skal altså producere mere mad på mindre areal. Det er helt åbenlyst at vi ikke kan fortsætte som hidtil, og at produktionen må gå fra dyr mod planter. Og selv om Danmark er et lille land set i den planetariske sammenhæng har vores adfærd og initiativer stor bevågenhed og kan derved ikke kun skubbe på vores egen udvikling, men også påvirke de store CO2 udledende lande.

Hvis Danmark som landbrugsland, ikke skal gå forrest hvem så? Og hvis ikke nu, hvornår så? Klimauret tikker.

ALTERNATIVET

OMLÆGNING FRA ANIMALSK TIL PLANTEBASERET PRODUKTION

Den nuværende ratio mellem animalsk produktion og produktion af plantebaserede fødevarer kan ikke fortsætte, hvis vi skal nå 2030-målene om en 70% reduktion af drivhusgasser i 2030 i forhold til niveauet i 1990.

RethinkX-rapporten "Rethinking Food and Agriculture 2020-2030" forudsiger, at i 2030 vil antallet af køer i USA været halveret, og efterspørgsel efter kvægprodukter vil være faldet med 90% i 2035. Samtidig vil den samme drastiske omvæltning af landbruget vil ske i resten af verden.¹ Denne forudsigelse skal vi komme i møde gennem effektive tiltag, der blandt andet frigiver arealer anvendt til foder i Danmark ved at omlægge dem dyrkning af planter til menneskeføde, til natur og skovrejsning.

Det vil vi gøre gennem en halvering af antal køer og svin i 2030. Markante reduktioner i landbrugets CO₂-udledninger kræver en reduktion af kvæg- og svinebestanden i Danmark. Vi ønsker derfor en gradvis halvering af antallet af køer og svin til 2030, som en lang række grønne organisationer også advokerer for.² Dette vil for det første levere en reduktion på 3,1 mio. tons CO₂-ækvivalenter i 2030.³ For det andet vil det frigive op mod 1 mio hektar landbrugsareal, der i dag bruges til at dyrke foder til dyr. I dag bruges langt størstedelen af landbrugsarealet til at dyrke foder til især svin og kvæg. Til de konkrete tiltag, der skal reducere kvæg- og svinebestanden, bør Danmark lade sig inspirere af Holland, som er det første land i verden der har indført et kvotesystem, der regulerer antallet af svin ved at udstede og inddrage tilladelser.

Halveringen af antallet af køer og svin mindsker arealbehovet for traditionel produktion af foder til dyr. Den 1 mio hektar, halveringen af køer og svin vil frigive, giver plads til 21.000 ha skovrejsning hvert år i 10 år (i alt 210.000 ha), 100.000 ha omlagt til natur, 50.000 ha udlagt til permanent græs samt udtagning af 100.000 ha lavbundsjord. I 2030 vil dette frigive plads til 300.000 ha dansk dyrket foder, som skal erstatte importeret soja, yderligere 280.000 ha til produktion af planteafgrøder til mad til mennesker, og tre gange så meget areal til økologi.⁴

FORDELING AF 1 MIO. HEKTAR FODERAREAL

- 0.21 mio. ha til skov
- 0,1 mio. ha til natur
- 0.05 mio. ha højbundsjord til permanent græs
- 0.1 mio. ha lavbundsjord udtages

DET SKABER I 2030 PLADS TIL

- 0.3 mio. ha til dansk-dyrket proteinrigt foder
- 0.54 mio. ha til planteafgrøder til menneskemad

100% UDFASNING AF KONVENTIONELT DYREHOLD

I forlængelse af målet om at antallet af køer og svin er blevet halveret, har vi en ambitiøs målsætning om udfasning af alt konventionelt dyrehold, så den resterende produktionen i 2030, efter en halvering af antallet af køer- og svin, kun består af økologisk husdyrproduktion, gennem en gradvis omlægning til økologi. Det vil også medvirke til at plantebaserede fødevarer bliver styrket i konkurrencen med animalske fødevarer. Omlægningen hænger også sammen med, at landbruget også skal fokusere på at dyrke føde til mennesker frem for foder til dyr, hvilket betyder der er brug for et drastisk fald i andelen af landbrugsdyr, som vi også foreslår ovenfor. Udover det primære formål om at kraftigt reducere drivhusgasudledninger, vil omlægning til økologi også give et markant bedre dyrevelfærd for de dyr, der er tilbage efter en omlægning fra animalsk til plantebaseret produktion. Samtidig skal økologi være et minimumskrav, fordi vi også vil arbejde for at udbrede andre bæredygtige produktionsformer såsom permakultur, biodynamik og vertical farming mv.

LANDBRUGSSTØTTE OG FORSKNINGSMIDLER SKAL RETTES MOD PLANTEBASEREDE FØDEVARER

En omlægning af landbrugsjorde, der fremmer plantebaseret produktion, går hånd i hånd med en omprioritering af den statsfinansierede forskning på landbrugsområdet mod fremtidens plantebaserede fødevarer. Der er et enormt stort potentiale for udvikling af planteproteiner til menneskeføde, men indtil nu har forskning af foderproteiner og husdyrproduktion fået førsteprioritet. Det skal der laves om op. Eksempelvis har ærter, bønner, linser, lupin og quinoa har potentiale som proteinafgrøder til menneskeføde. Vi mener derfor, at støtte til landbruget ikke længere skal understøtte animalsk fødevarerproduktion, i det omfang det er muligt under EU-støtteregele. For så vidt gælder nationale støtteordninger, f.eks. Promilleafgiftsfonden, skal disse midler målrettes plantebaseret forskning, udvikling og produktion af plantebaserede fødevarer, og skal ikke længere støtte opretholdelse af animalsk produktion.

Offentlig støtte bør aldrig gå til produktionsformer, som svækker vores fælles natur, miljø og drikkevand eller øger belastningen af klimaet og tabet af biodiversitet. Derfor mener Alternativet, at så meget som muligt af den del af EU's landbrugsstøtte, der gives som passiv produktionsstøtte i Danmark – grundbetalingen – skal overføres til støtteordninger i søjle 2. Søjle 2 er landdistriktmidler, som skal fremme bæredygtig produktion og naturtiltag, og derfor skal vi i Danmark udnytte EU-støtteregele maksimalt for at fremme den bæredygtige omstilling af landbruget.

Med den såkaldte "fleksprocent" bestemmer EU-medlemslandene selv, hvor meget man overfører fra den direkte landbrugsstøtte til i landdistriktmidlerne, b.la. øremærket grønne og bæredygtige tiltag. Denne fleksprocent kan være op til 15%.

D. 18. februar 2021 annoncerede Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, at man vil beholde en fleksprocent på 7%. Det synes vi er uambitiøst, og vi mener, at Danmark skal udnytte muligheden for at bruge de 15% af støttemidlerne på bæredygtige landbrugsformer. På længere sigt vil vi arbejde for, at 100 pct. af støtten bliver betinget af miljømæssig bæredygtig produktion. Derudover bør der også gives mere støtte pr. hektar til dyrkning af menneskeføde og mindre støtte til produktion af dyrefoder.

ALTERNATIVET

KLIMAREGNSKABER PÅ BEDRIFTSNIVEAU

Ifølge Klimarådet er det umuligt at opnå en omkostningseffektiv regulering, så længe man udelukkende opgør drivhusgasudledningerne for landbruget som helhed.⁵ Alternativet foreslår derfor, at der oprettes individuelle klimaregnskaber for det enkelte landbrug, så drivhusgasudledningen fremover opgøres på bedriftsniveau – og som samtidig kan gøre det lettere for den enkelte landmand at gøre produktionen mere klimavenlig. Individuelle klimaregnskaber vil give landmænd motivation og overblik over hvilke indsatser, der kan nedbringe udledningerne.

BÆREDYGTIG KLIMAAFGIFT PÅ OKSEKØD

En gennemsnitsdanskers kost har en årlige klimabelastning på 3-4 ton CO₂, som svarer til 20% af en gennemsnitsdanskers samlede klimabelastning. Heraf er det største enkeltbidrag til klimabelastning oksekødet, der står for op til 1,5 ton CO₂ om året.⁶ Hvert kilo oksekød udleder desuden, hvad der svarer ca. 25 kg CO₂-ækvivalenter.⁷ Derfor vil Alternativet indføre en afgift på okse- og kalvekød på 17 kr. pr. kg, hvilket svarer til en pris på 88 ører pr. kg CO₂. Samtidig vil vi sænke momsens på frugt og grønt, så incitamentet til at vælge lokale og økologiske varer bliver større. En klimaafgift på oksekød er kun en midlertidig løsning indtil der indføres en bred og ensartet CO₂-afgift.

ENSARTET CO₂-AFGIFT

Alternativet støtter Klimarådets anbefaling om en gradvist stigende, ensartet og høj afgift på alle danske drivhusgasudledninger. Dette er den mest effektive måde at nå klimamålet i 2030.⁸ Og ifølge klimarådet behøver den hverken koste jobs eller presse danske virksomheder til at flytte produktionen ud af Danmark eller være socialt skæv, hvis den skrues rigtigt sammen.⁹

STOP SOJAIMPORTEN OG GIV PLADS TIL GRÆS OG ANDRE PROTEINAFGRØDER

Dansk landbrug skal være selvforsynende med foder, da vores høje import til husdyrhold er meget klima- og naturbelastende. Dette kræver, at den samlede husdyrproduktion i Danmark sænkes, og at der udvikles nye metoder til dyrkning af proteinholdigt foder.

Importeret soja, der i dag bruges til dyrefoder skal erstattes med andre proteinkilder som f.eks. græsprotein og andre flerårige afgrøder. Græs kan gennem bioraffinering blive foder til køer, grise, fjerkræ og faktisk også en proteinkilde til mennesker. Og hvis vi omlægger flere korn- og majsmarker til græsmarker mv, som opsamler kulstof, kan vi sænke CO₂-udledningen markant. Hvorfor importere foder med et enormt klimaaftryk, hvis vi kan producere vores eget? Konkret ønsker Alternativet et totalforbud mod sojaimport, så husdyrproduktionen i højere grad bliver baseret på dansk produceret foder.

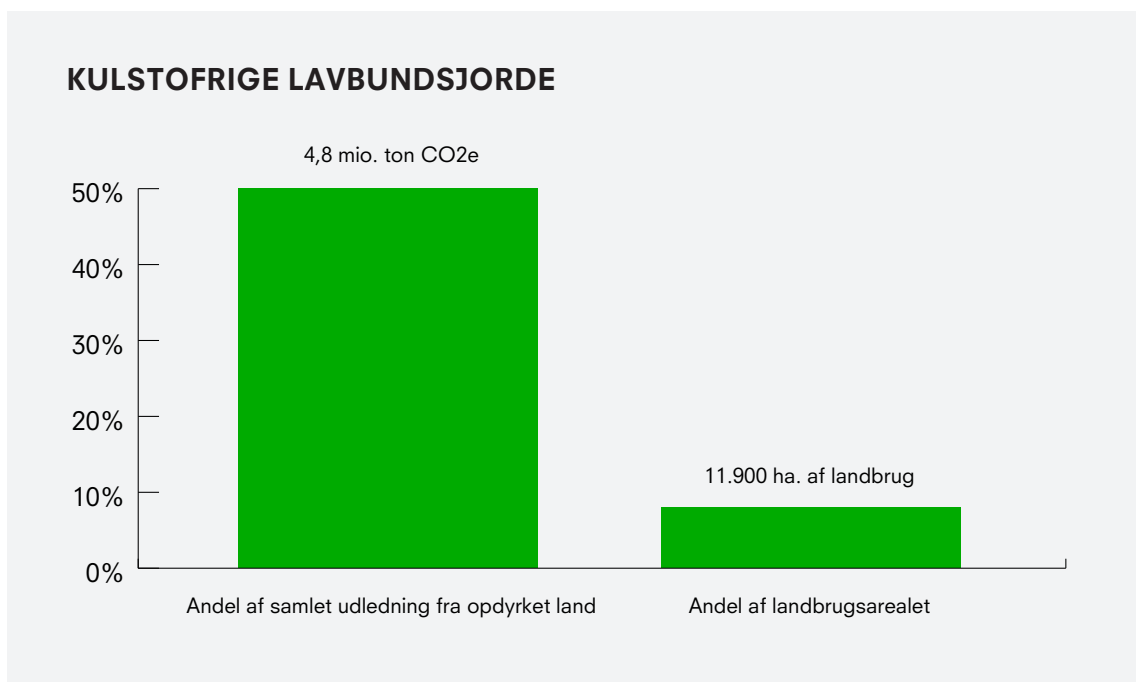
UDTAG ALLE LAVBUNDSJORDE

Ifølge Klimarådet står kulstofrige lavbundsjordene for over halvdelen af den samlede udledning fra opdyrket jord, også selvom de kun udgør 7% af landbrugsarealet¹⁰ – en utrolig opsigtsvækkende statistik!

Udtagning af lavbundsjordene er derfor et oplagt redskab til at minimere kulstofudledninger fra landbruget. Klimarådet estimerer, at Danmarks samlede drivhusgasudledninger vil falde med op mod ca. 4,1 mio. ton CO₂-ækvivalenter, hvis alle kulstofrige lavbundsjordene blev vådlagt.

ALTERNATIVET

Mange er også enige om, at nogle af de kulstofrige lavbundsjordene skal udtages. Alternativet mener, at mindst 100.000 af de i alt 170.000 hektar lavbundsjord skal udtages på kort sigt, og at denne proces skal accelereres. På længere sigt ønsker vi, at de resterende 70.000 hektar udtages. Udtagningen skal ske med størst mulig gevinst. Danmarks Naturfredningsforening peger f.eks. på gevinster i form af styrkelse af biodiversiteten, beskyttelse af grund- og drikkevand, reduktion af næringsstofudledningen, klimatilpasning mm.¹¹ Klimarådet pointerer også, at hvis man vådlagde alle lavbundsjordene, ville man have nået en femtedel af vejen i forhold til at nå målet om 70 pct. reduktion i 2030.¹²

PLANTEBASERET KOST SOM UDGANGSPUNKTET I ALLE OFFENTLIGE KØKKENER

I december 2020 var der desværre ikke politisk vilje i Folketinget til at indføre retten til et plantebaseret måltid i alle offentlige køkkener. Men tiden er ved at løbe fra os: Ifølge Klimarådet skal fremtidens fødevarer i langt højere grad end i dag skal være plante- og/eller laboratoriebaserede for at kunne brødføde en stigende verdensbefolkning.¹³ Klimarådet peger på, at vi i indsatsen for at omstille fødevarerproduktionen skal ændre vores madvaner, f.eks. ved at spise mere plantebaseret kost og reducere madspild, og om at acceptere plantebaserede alternativer eller nye typer fødevarer.

Derfor vender Alternativet bundet i vejret på udgangspunktet om, at det plantebaserede måltid er lig med et fravalg af kød. I stedet for et kødfrit alternativ skal udgangspunktet for, hvad der serveres i de offentlige køkkener være plantebaseret, men med mulighed for et kødalternativ. Derfor blive altså et tilvalg om kød, fremfor et tilvalg af det plantebaserede. Dette er et tiltag, der kan indføres her og nu.

ALTERNATIVET

SKRAPPERE KRAV TIL ØKOLOGIMÆRKET

Økologibegrebet skal videreudvikles og gøres endnu bæredygtigt ift. klima, natur, miljø og dyrevelfærd klima-, natur- og miljømæssigt bæredygtigt. Regelsættet, som understøtter økologimærket, skal løbende opdateres og forbedres. Konkret foreslår Alternativet en videreudvikling og skærpelse af økologikravene, som bygger oven på den eksisterende statskontrollerede økologi-mærkningsordning, der nyder stor tillid og opbakning fra forbrugere og producenter.

KLIMAKRAV I ØKOLOGILOVGIVNINGEN

Alternativet vil støtte udviklingen af økologikriterierne, så forslagene om stærkere klimakrav og andre miljøkrav bliver gennemført. Regelsættet for økologisk jordbrug skal løbende revideres for at sikre langsigtet bæredygtighed. Alternativet foreslår, at der indføres nye klimakrav i økologilovgivningen, som kan sikre kulstofbinding i de økologiske sædskifter.

UDDANNELSE I ØKOSYSTEMFORSTÅELSE

Alle landbrugsuddannelserne bør ændres, så fremtidens landmænd i langt højere grad bliver uddannet i økosystemforståelse, naturpleje og basisviden om den natur, som de selv skal være med til at passe på. Sammen med uddannelsesinstitutionerne vil vi udvikle et helhedsorienteret og praksisnært undervisningsforløb, der følger udviklingen inden for forskning i socialt, økonomisk og miljø- mæssigt bæredygtigt landbrug.

UNDERVISNING I PLANTEBASERET KOST

Vi foreslår, at fokus i hjemkundskab i folkeskolen ændres, så der laves mindre animalsk mad og mere plantebaseret og sæsonbetonet mad. Generelt foreslår vi, at undervisningen fokuserer på at lære børn og unge om bæredygtige madvaner, eksempelvis med alternative kilder til protein end kød.

HALVER MOMS PÅ VEGETABILSKE PRODUKTER

Vi foreslår en nedsættelse af moms til 12,5% pct på vegetabiliske fødevarer som frugt, grønt, nødder og bønner, dog med forbehold for at udelukke nogle produkter fra nedsættelsen, især produkter med høj klimabelastning og produkter som er produceret under dårlige arbejdsforhold. Dermed lægger vi op til kraftig nedsættelse af frugt og grønt i dag og vil arbejde for, at moms på frugt og grønt fjernes helt på længere sigt.

REFERENCER

- 1 <https://www.rethinkx.com/press-release/2019/9/16/new-report-major-disruption-in-food-and-agriculture-in-next-decade>
- 2 Danske Vegetarisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening, Dyrenes Beskyttelse, Rådet for Grøn Omstilling og Plantebranchen ønsker en halvering af køer og svin i 2030, jf. rapporten "fra foder til føde": <https://rgo.dk/wp-content/uploads/fra-foder-til-foede.pdf>
- 3 Greenpeace rapport s. 5: <https://www.greenpeace.org/static/planet4-denmark-stateless/2021/03/9954f260-greenpeace-indspil-sådan-indfries-70-procentsmålet-i-2030.pdf>
- 4 Greenpeace rapport s. 5: <https://www.greenpeace.org/static/planet4-denmark-stateless/2021/03/9954f260-greenpeace-indspil-sådan-indfries-70-procentsmålet-i-2030.pdf>
- 5 <https://klimaraadet.dk/da/analyser/effektive-veje-til-drivhusgasreduktion-i-landbruget>
- 6 Etisk råd: <https://www.etiskraad.dk/etiske-temaer/natur-klima-og-foedevarer/undervisning-til-grundskolen/stamcellekoed/koedspisning-og-klimaforandringer>
- 7 Etisk råd: <https://www.etiskraad.dk/etiske-temaer/natur-klima-og-foedevarer/undervisning-til-grundskolen/stamcellekoed/koedspisning-og-klimaforandringer>
- 8 Debatindlæg: " Klimarådet: Afgifter på CO2 behøver hverken koste jobs eller en stor regning til de fattigste" 23. september 2020 <https://klimaraadet.dk/da/nyheder/klimaraadet-afgifter-paa-co2-behoever-hverken-koste-jobs-eller-en-stor-regning-til-de>
- 9 <https://www.klimaraadet.dk/da/nyheder/klimaraadet-afgifter-paa-co2-behoever-hverken-koste-jobs-eller-en-stor-regning-til-de>
- 10 <https://klimaraadet.dk/da/analyser/kulstofrige-lavbundsjorder>
- 11 Danmarks Naturfredningsforenings klimaplan for landbruget s. 5
- 12 <https://klimaraadet.dk/da/analyser/kulstofrige-lavbundsjorder>
- 13 Klimarådets "Kendte veje og nye spor til 70 procents reduktion" s. 132